

ZDSLU

Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov
The Slovenian Association of Fine Arts Societies

ZDSLU za konstruktiven dialog z novo kulturno politiko

Ko se s postavitvijo novih ministrov postavlja nova politika, je čas, da likovni umetniki opozorimo na slabo situacijo na področju likovnih umetnosti in strokovnega Združenja slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLU). Slabšanje položaja ni le posledica krize, marveč postopno odiranje Zveze na obrobje javnega delovanja. Razlog naj bi bil predvsem ta, da gre za staromodno organiziranost, ki ne sodi v sodoben tržni sistem. Ker očitno pri vprašanju kulture in umetnosti ne gre za tržne avtomatizme, se je vredno sproti vprašati, kakšna organiziranost na področju je najbolj ustrezna. Ustvarjalci vidimo največkrat predvsem tisti del, ko aparat ministrstva za lastno delovanje stane velik mnogokratnik vsote, ki je za delovanje namenjen živi ustvarjalnosti, ustvarjalcem. V tem smislu delujemo kot »slaba vest« in od tod mnoge averzije kulturne birokracije do samostojnih ustvarjalcev. Poudarja se, da MK »ni socialna služba za umetnike«, »da bomo podpirali samo vrhunske dosežke«, »da so do pomoči upravičeni le odmevni dosežki na mednarodni ravni«. V vseh treh primerih gre za puhlice, ki ne zdržijo presoje: pomagalo naj bi se tistim, ki so tako močno uveljavljeni, da pomoči sploh ne potrebujejo. Če je to res, bi moral biti to zadnji stavek, ki ga je napisal kak uradnik MK, preden so zaradi odvečnosti Ministrstvo za kulturo razpustili.

ZDSLU se ne sklicuje le na dolgoletno tradicijo, marveč tudi na umetniški in intelektualni potencial visoko izobraženih likovnih ustvarjalcev, ki so praviloma zaključili zahteven akademski študij s specializacijo in se z lastnim delom dokazali, preden so bili v društvo sprejeti. Zveza opravlja tudi druge strokovne funkcije, ki jih je privzela s časom, predvsem pa se po sili razmer mora ukvarjati z mnogimi dejavnostmi, na katerih sama ne more polnokrvno sodelovati: tekmovanje na razpisih, kjer tekmuje z zavodi, ki jih izdatno podpira, financira država in je njihova osnovna dejavnost proučevanje, zbiranje in razstavljanje likovnih del. Vsa ta mreža počiva na delu »brezpravnih« svobodnih umetnikov in običajno nima nobenih posebnih eksistencialnih skrbi. Če deluje bolj skromno in počasi, so financerji običajno celo zadovoljni, saj se na ta način »porabi« manj denarja.

Likovna umetnost je zaradi par nepremišljenih ukrepov v preteklosti skoraj izključena iz javnega prometa: male avtorske pravice so iz časopisja pregnale reprodukcije umetniških del (ker je ob objavi tudi avtor upravičen do malega honorarja), običajna poslovna darila v obliki slikarskih miniatur, male grafike in male plastike zaradi davčnih omejitev niso več možna, nestimulativna davčna politika do vlaganja v kulturo je odgnala osveščene gospodarstvenike od donacij in nabav. Šolska reforma je likovno vzgojo marginalizirala v ne-predmet, ure pa porabila za vsebine, katerih pozitivnega prispevka k splošni izobrazbi učencev ni potrdila še nobena resna evalvacija.

Kultura in umetnost ne hodita vedno le z roko v roki, marveč med njima vlada napetost, ki v pametno reguliranih družbenih razmerah pomeni nasprotovanje, ki vodi v napredek. V čem se ta dva segmenta razlikujeta? Kultura je širok pojem in njegova vsebina je predvsem ohranjanje preverjenih vzorcev, ki so se skozi zgodovino izkazali kot uspešni. Gre torej za konzervativno stališče (v najboljšem pomenu besede). Umetnost pa kulturno sprejete obrazce kritizira, ustvarja svoje nove predloge in najuspešnejše predloge družba običajno tudi sprejme, z večjo ali manjšo časovno zamudo. Brez napetosti med kulturnimi standardi in umetnostnimi aspiracijami kulturi preti stagnacija in ritualno ponavljanje starih form brez razumevanja in brez sposobnosti prilagajanja spremembam v družbi in okolju.

Politika Ministrstva za kulturo je doslej podpirala predvsem razstavno dejavnost in promocijo likovnih del, avtorji v Zvezi pa smo postavljeni v položaj, ko se moramo ukvarjati s programi in projekti, ki so v domeni drugih strok. Profesionalni likovni ustvarjalci se morajo ukvarjati z organizacijo razstav, vzdrževanjem dotrajanih objektov, pridobivanjem sredstev na trgu, ki ga ni, ter

managementom. Vse to jih oddaljuje od njihovega osnovnega dela, osnovnega umetniškega poslanstva. V državah Evrope in tudi širše se zelo dobro zavedajo vloge in pomena likovne umetnosti in njenega pomena za splošni razvoj družbe: ustvarjalnost, inovativnost, vizije, komunikacije, kulturo bivalnega okolja, transfera z likovnih ustvarjalnosti na vsa ostala prostorsko pogojena področja, skratka, na splošne kulturne standarde družbe, države.

Kaj pričakujemo, kako želimo biti razumljeni? Predvsem kot producenti likovno-umetnostnih dobrin, skrbniki tradicionalnega likovnega znanja, razvijalci novih umetnostnih predlogov, razmišljujoči pisci, ki reflektirajo svojo likovno prakso. V MK vidimo predvsem sogovornika, ki bo omogočil naše osnovno delovanje, predvsem pa bo v vladnih strukturah vzpostavil take razmere, da bodo podporniki in »potrošniki« umetnin davčno in drugače spodbujeni, zainteresirani za vlaganje v živo umetnostno tvornost. Davki so glavni regulator spodbujanja družbeno zaželenih oblik vedenja. Sedanja zakonodaja ni taka, da bi lahko potrdila velik deklariran interes države za področje umetnosti. Sredstva, ki jih dobiva najstarejše strokovno združenje s področja likovnih umetnosti, so tako skromna, da je delovanje ZDSLJU že nekaj časa na eksistenčnem robu. Pričakujemo, da bo kulturna politika naredila pomemben vsebinski preobrat od zapletenega reguliranja in delitve minimalnih sredstev k ustvarjanju pogojev za živo kulturo, kjer bodo umetniki od lastnega dela lahko dostojno živeli. Vlogo nove ministrice vidimo kot mediatorja med kolegi ministri v vladi, ki jih bo treba prepričati, da kulture ob pametni zakonodaji nikjer v Evropi ne najdemo na strani proračunskega porabnika, marveč je to dejavnost, ki v proračun prispeva mnogo več, kot je bilo vanjo vloženo. Tak političen obrat čakamo že od osamosvojitve. Od takrat do danes so se na kulturnem polju utrdile le uradniške in institucionalizirane strukture, živa ustvarjalnost pa je z dneva v dan bolj odpravljena na družbeno obrobje. V odsotnosti znanja, ambicije, kreativnosti in z zadovoljstvom s povprečnim, vsakdanjim in navadnim, je bilo pripravljeno okolje, kjer javnost, odrinjena od kulturnih dobrin, sprejema vse bolj splošno sprejemljive vzorce nekulturnega ravnanja na vseh nivojih, v vseh družbenih podsistemih.

Prepričani smo, da ima nova kulturna politika poslanstvo, ki je mnogo večje od njenega deleža v državnem proračunu. Ponujamo konstruktiven dialog in želimo z velikim intelektualnim in umetniškim potencialom pomagati k uresničitvi ciljev prepotrebne nove kulturne politike.

Ljubljana, 9.10.2014

akad. slikar Aleš Sedmak
Predsednik ZDSLJU